

TOKAT VE NIKSAR'DA YAĞI-BASAN MEDRESELERİ

APTULLAH KURAN

DANIŞMENDLİ MEDRESELERİ :

Anadolu'nun doğusunda, Anadolu Selçuklularına tâbi olarak XII. yüzyılda hüküm süren ve Anadolu Selçuklularının batıda, Haçlı Seferleri ile Bizans kuvvetlerine karşı devamlı mücadelede bulunduğu bu devirde nispeten huzur içinde bulunan Danişmendogulları, hakimiyetleri altındaki bölgede önemli yapılar inşa etmişlerdir. Kayseri Ulu Camii, yine bu şehirde Külük adıyla tanınan cami¹ ve Niksar Ulu Camii XII. yüzyıla ait Danişmendli eserleridir. Danişmendliler eğitime de önem vermişlerdir. Bugün Türkiye'de mevcudiyetini bildiğimiz ve kısmen ya da bütünüyle ayakta duran en eski medreselerden ikisi Danişmendli Meliki Nizâmeddin Yağı-basan (1142 - 1164) tarafından yaptırılan Niksar Yağı-basan Medresesi ile Tokat Yağı-basan Medresesi (Çukur Medrese) dir. Bu iki medresenin Türkiye'de inşa edilmiş en eski medreseler arasında bulunmaktan başka bir özelliği daha vardır. Bosra'da Ebû Mansur Gümüş - tekin'in yaptırdığı 530 H. (1135 - 36) tarihli medrese (şekil 1, resim 1)² bir yana bırakılacak olursa, İslâm dünyasında inşa edilen ilk merkezî - kubbeli medreseler bunlardır. Bosradaki Gümüş-tekin medresesi Suriye mimarisi üzerinde belirli bir tesir icra etmemiş, tek örnek olarak kalmıştır. Halbuki, merkezî-kubbeli Danişmendli medresesinin Anadolu medrese mimarisinin gelişmesinde rolü büyük olmuş, Danişmendlileri takiben Selçuklu, İlhanlı, Beylikler ve Osmanlı devirlerinde merkezî-kubbeli pekçok med-

rese, ve bu tipten mülhem darüşşifa, tekke, zâviye, inşa edilmiştir.

Doğan Kuban'ın da haklı olarak işaret ettiği gibi³, merkezî-kubbeli medrese Anadolu'da uzun bir gelişme sonunda meydana gelmeyip, bugün bildiğimiz kadar, açık-avlulu medreselerden daha önce ortaya çıkmış ve onunla birlikte yanyana gelişmiştir. Diğer bir deyimle, merkezî-kubbeli Danişmendli medreseleri Büyük Selçuklu medreselerinin -Nizâmiyelerin- bir devamı değil, Anadolu'da şekil bulmuş, bir bakıma ilkel fakat bir bakıma yepyeni bir başlangıç olarak kabul edebileceğimiz yerli bir mimarînin habercileridir. Her iki Yağı-basan Medrese'sinin de gerek yapı gerekse plân şeması itibarıyla eş olmaları, merkezî-kubbeli medrese tipinin gelişigüzel ortaya çıkmayıp mahallî yapı tekniği ve ihtiyaçlardan doğan ve şekil bulan şuurlu bir mimarî olduğunu gösterir. Bu iki medrese hakkındaki görüşlerimizi daha etraflı olarak açıklamadan önce bunları inceleyelim.

YAĞI-BASAN MEDRESESİ, NIKSAR :

Niksar Kalesinin surlarından faydalanılmak suretiyle inşa edilen Yağı-basan

1. Muhtemelen Kayseri'nin Danişmendli başkenti olduğu 1135 - 1142 tarihleri arasında yaptırılan bu caminin adı, 1334 yılında binayı tamir ettiren Külük Şemseddin'e izâfeten Külük Câmii olarak kalmıştır. Halil Edheni, *Kayseriyye Şehri*, İstanbul, 1915, s. 32.

2. K.A.C. Creswell, *The Muslim Architecture of Egypt*, Oxford, 1959, s. 107 - 108.

3. *Anadolu - Türk Mimarisinin Kaynak ve Sorunları*, İstanbul, 1965, s. 139.

Medresesi, üzerine oturduğu tepenin eğrilerini takip eden kale duvarlarına tâbi olması yüzünden bir tarafı çarpık, fakat aslında dört köşe olarak düşünülmüş bir yapıdır (şekil 2). Güney-kuzey eksenini üzerinde tertiplenmiş binanın ortasında, merkezden güney-batıya hafifçe kaçmış bir avlu yer alır. 12.30 m. × 11.50 m. ölçülerindeki avlunun üstü bugün açıktır. Fakat binayı bugünkünden çok daha az harap durumdayken inceleyen Gabriel bu kare avlunun, aslında, köşelerde iç içe iki katlı tromplara binen bir kubbeyle örtülü olduğunu söylüyor. Halen tromplardan herhangi bir iz kalmamış ise de avluya açılan eyvanların yanlarında görülen kemer bingileri (resim 2) avlunun aslında kapalı olduğuna işaret etmekte, ve elimize geçen eski bir fotoğraf da (resim 3) bu hususu ispatlamaktadır.

Avluya açılan 6.40 m. derinliğinde ve 5.20 m. ile 5.35 m. genişliğindeki sivri beşik-tonozlu iki eyvan (şekil 2) kuzey ve doğudadır. Girişin karşısına düşen eyvan avlunun merkez eksenini üzerinde olmakla beraber, doğu eyvanı enlemesine eksenden 80 cm. güneye kaymıştır. Kuzey eyvanının sağında ve solunda 5.15 m. × 2.70 m. ölçülerinde ve içlerinde ocak izlerine rastladığımız iki eş hücre; bu hücrelerin yanlarında da sur burçları içine yerleştirildiğinden dışarıya taşan iki oda bulunur (resim 4). Kuzey-batı köşesindeki oda 9.90 m. boyunda, 3.30 m. genişliğinde olup avlu ekseninden az bir miktar batıya dönüktür. Kuzey-doğu köşesindeki oda daha geniş ve birbirine geçme iki hacimden mütesekkildir. Odanın ön kısmı 7.80 m. × 5.05 m. ölçülerindedir. İkinci burç içine konulmuş, bir kenarı 2.90 m. olan kare biçimindeki arka kısım bir niş halinde ön hacme açılır.

Doğu eyvanının güneyine ince, uzun bir hücre karşısına derinlikleri daha az (3.00 — 3.50 m.) üç hücre konulmuştur (resim 5). Kuzey eyvanının yanlarındaki hücrelerde olduğu gibi bu dört hücre içinde de ocak yerleri bulunmaktadır. Medresenin kale duvarına bitişik olan kuzey kısmındaki hacimlerin dışarıya bakan pencereleri vardır (resim 4). Yan odalarda ise dış pencere izine rastlama-

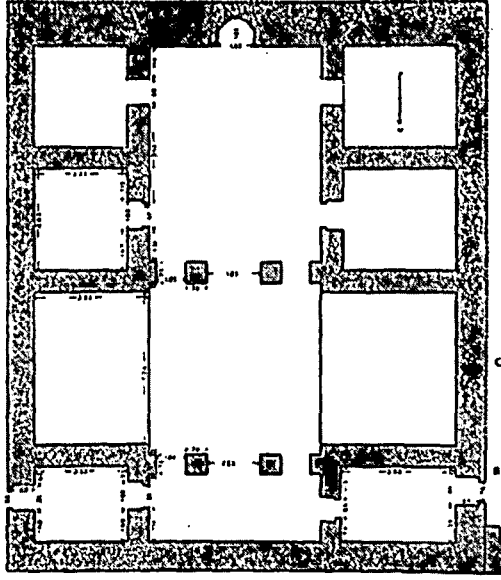
dık. Binanın kuzey kısmını ihata ettikten sonra yanlarda binaya dik olarak uzayıp giden (resim 6) kale duvarlarına pencere açıldığı, fakat kalenin içindeki düzlüğe bakan duvarların emniyet bakımından sağır bırakıldığı anlaşılıyor. Dışarıya penceresi olmayan hücreler kapıları üstüne konulan tepe pencerelerinden ışık almaktadır (resim 7).

Medresenin giriş kapısının bulunduğu tahmin ettiğimiz güney kısmı bugün tamamen harap ve çökmüş durumdadır (resim 8). Güney-doğu köşesinde, diğerlerinden daha geniş olan altı hacmin bulunduğu bu kanatta giriş holünün, kuzey eyvanının tam karşısına düşmesi ilk akla gelen şekildir. Ancak, Yağı-basan Medresesinde uzunlamasına eksen güneyde iki hücreyi ayıran duvar üzerine düşmektedir. Bu bakımdan, kapının ya ortadaki dar hücrelerden biri, ya da orta hücrelerin doğu ve batısındaki, onlardan biraz daha enli (3.00 m.) hacimlerden biri olması gerekir. Gabriel, kapının batıdaki hücre olabileceği görüşünü ileri sürüyor⁵. Problemi kesinlikle halledecek bir vesika yokluğunda bu görüşe katılıyoruz.

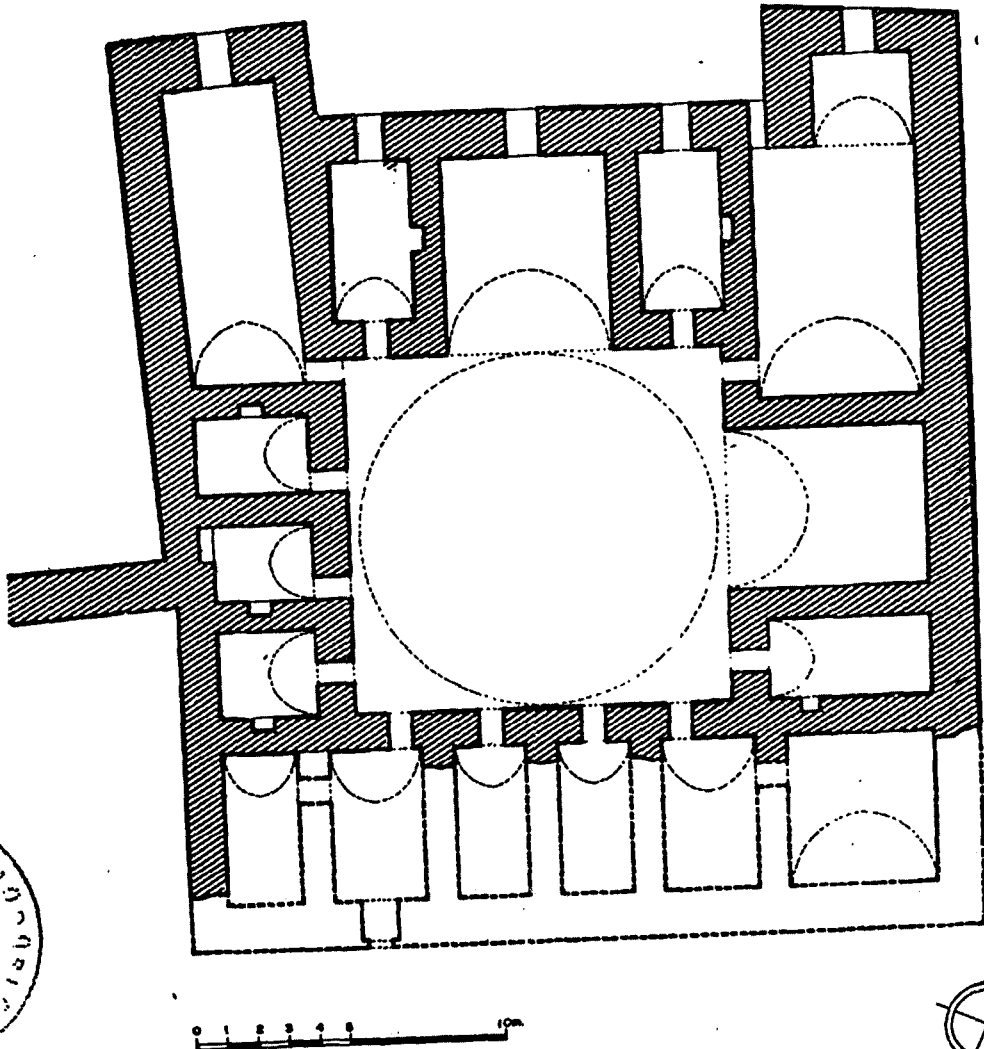
Verdiğimiz resimlerde Yağı-basan Medresesinin bütünüyle moloz taştan inşa edildiği görülür. Dışardan bir taş yığınının andıran yapıda bugün herhangi bir dekoratif eleman yoktur. Ancak, aslında moloz duvarların beş sıra tuğla hatıllı yontma taşla kaplı olduğu ve kaplama taşlarının sonradan sökülerek başka yere götürüldüğü yine elimize geçen eski bir fotoğraftan meydana çıkmaktadır. (resim 9). Halen yer yer ayakta duran üst örtü kalıntularından kubbeli orta avlu dışında bütün hacimlerin sivri beşik-tonozlarla örtüldüğü anlaşılıyor. Kapılar muhtemelen düz lentolu, kapı üstlerindeki tepe pencereleri ise yarım-daire kemerli idi (resim 5). İç duvarlar genellikle 115 cm. kalınlığında örülmüştür. Batı duvarının güney kısmı hariç, dış duvarlar 150 - 160 cm. kalınlığındadır. Yağı-

4. Albert Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie II*, Paris, 1934, s. 123.

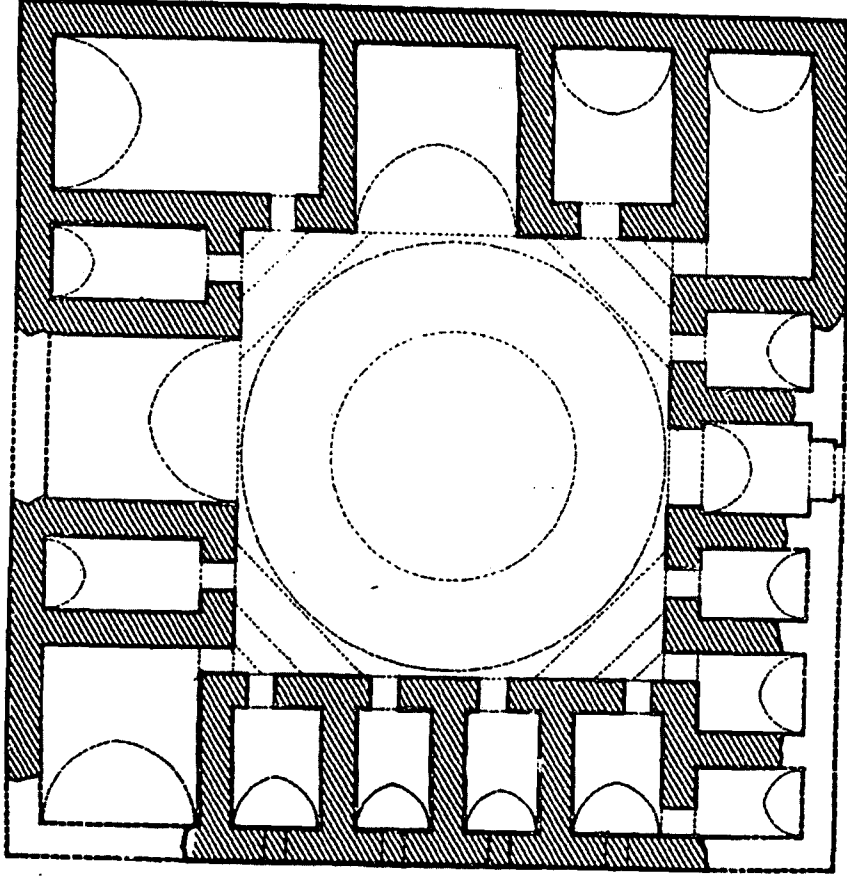
5. *Aynı eser*, s. 123; şekil 80.

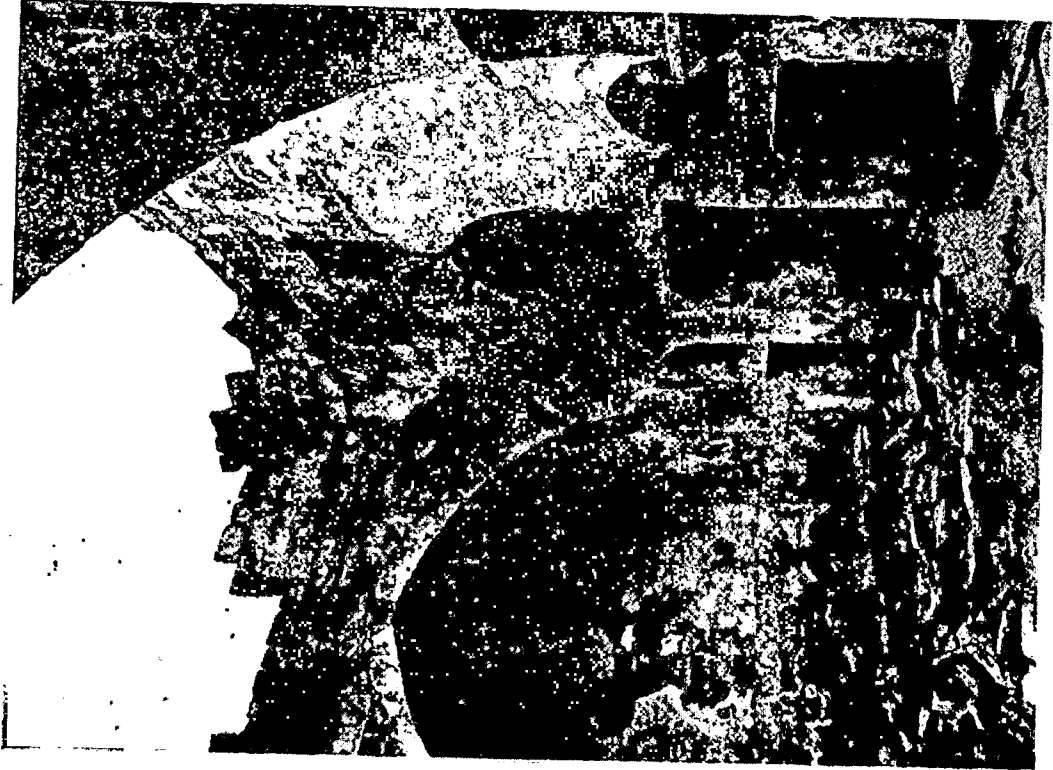
Şekil 1 — Gümüş-tekni Medresesi, Bosra. Plan (Creswell'den)

Şekil 2. — Niksar - Yağbasan plân

Şekil 3. — Çukur Medrese, Tokat. Plan.

Res. 1 — Gümüş-tekin Medresesi, Bostra. İçten görünüş (Creswell'den)

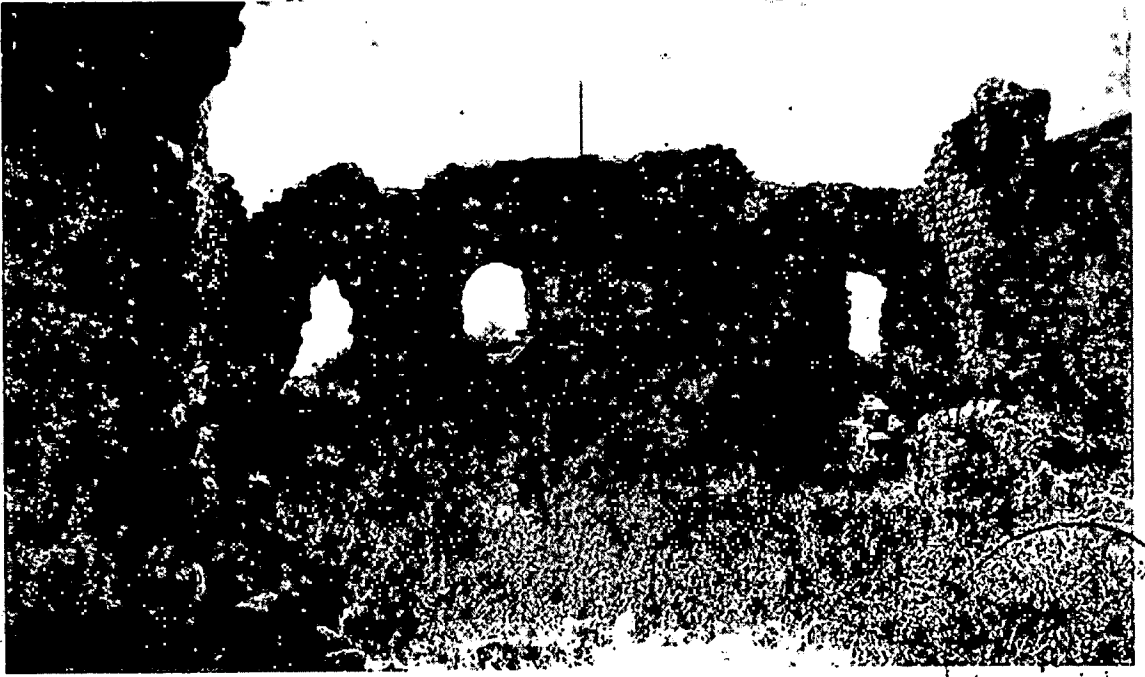
Res. 2 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Avludan görünüş.

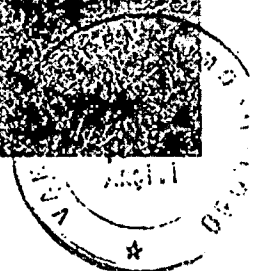
Res. 3 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Genel görünüş (1930 yıllarında)

Res. 4 — Yağı-basan Medresesi. Niksar. Kuzeyden dış görünüş.

Res. 5 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Avludan batıya bakış.

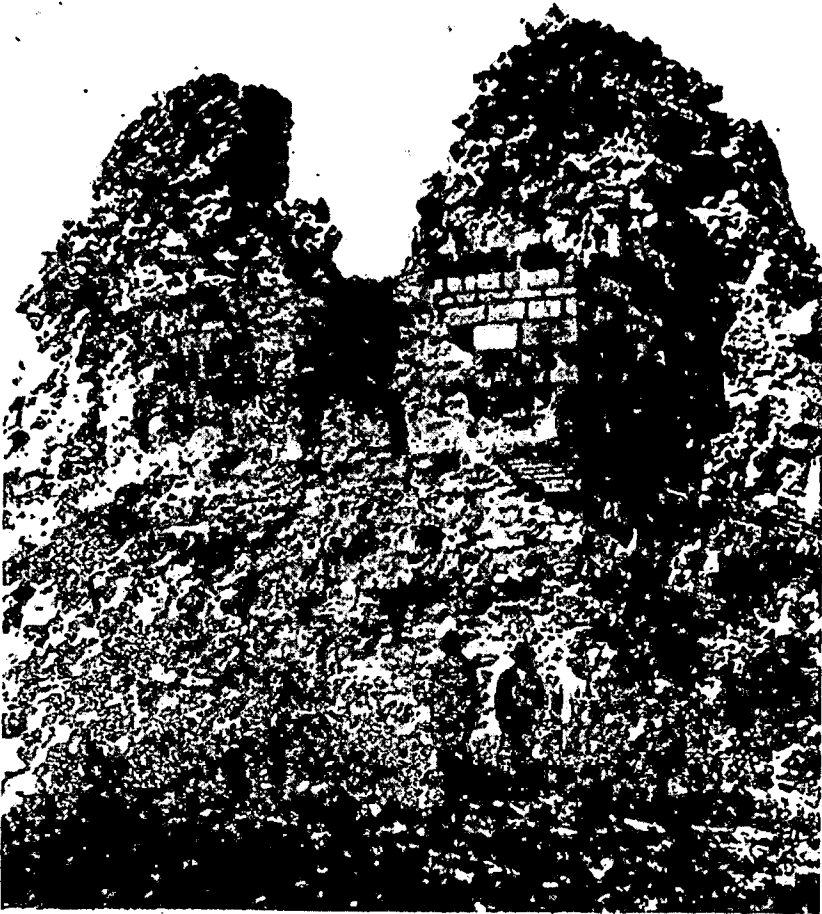
Res. 6 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Batıdan dış görünüş.

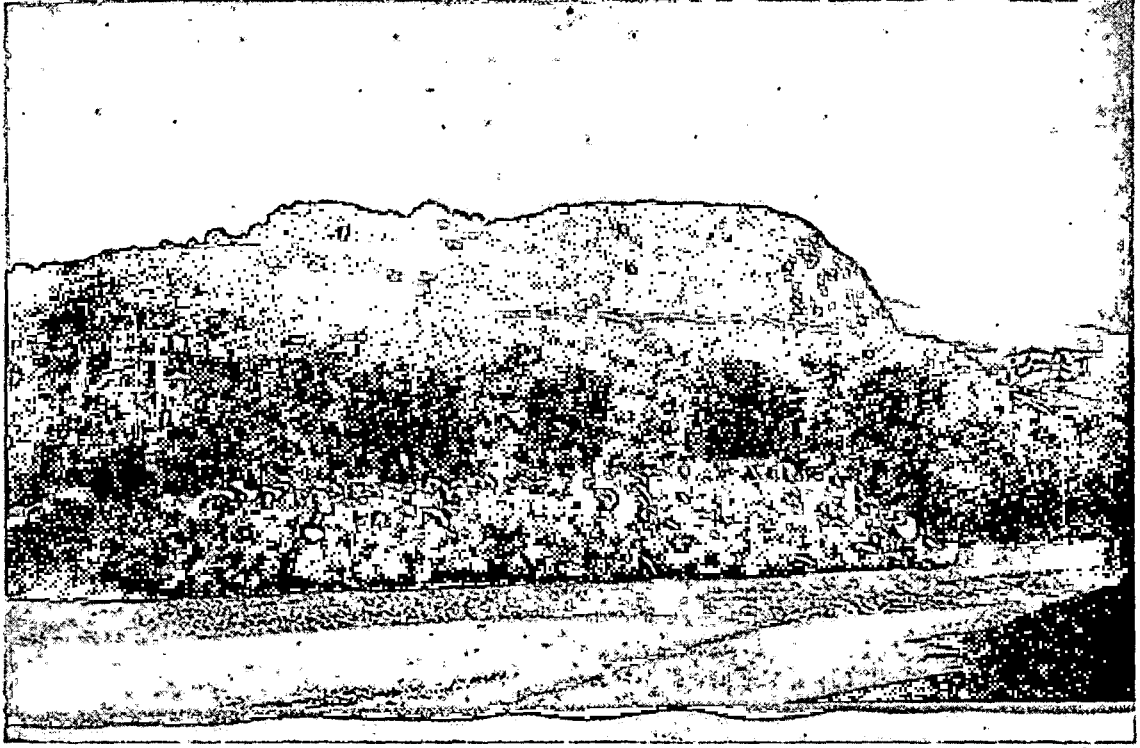
Res. 7 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Avludan esas eyvana bakış.

Res. 8 — Yağı-basan Medresesi, Niksar, Giriş cephesi.

Res. 9 — Yağı-basan Medresesi, Niksar. Dış görünüş (1930 yıllarında).

Res. 10 — Çukur Medrese, Tokat. Kuzeyden dış görünüş.

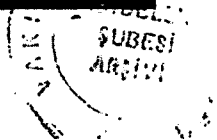
Res. 11 — Çukur Medrese, Tokat. Tromp.

Res. 12 — Çukur Medrese, Tokat. Genel görünüş.

Res. 13 — Çukur Medrese, Tokat. Güneyden dış görünüş.

basan Medresesinin kitâbesi yoktur. Fakat halk arasında Birinci Dünya Savaşından önce Niksar Melik Gazi Türbesinde bulunan bir medrese kitâbesinin bu medreseye ait olduğu söylenir. Kitâbenin kapının bulunduğu güney kanadı yıkılınca kurtarılarak Niksar'daki başka bir tarihî binaya nakledilmiş olması akla yakın bir ihtimaldir. Yağı-basan adını taşıyan H. 552 (1157) tarihli bu kitâbeyi 1906 yılında Halil Edhem okumuş ve Van Berchem neşretmiştir⁶. Binanın mimarî karakteri, plân tertibi ve kitâbe bu medresenin XII. yüzyıla ait bir Danişmendli yapısı olduğu hususunda şüphe bırakmamaktadır.

ÇUKUR MEDRESE, TOKAT :

Niksar, Yağı-basan Medresesine çok benzeyen bir diğer yapı Tokat'taki Çukur Medresedir. Harap, kısmen yıkılmış, fakat Yağı-basan Medresesine nazaran çok iyi durumda olan bu bina halen taş deposu olarak kullanılmaktadır. Avlusu, eyvanları ve bazı hücreleri tavana kadar taşla doldurulmuş bu medreseyi durumun arzettiği güçlüklerle rağmen ölçüp plânını çıkartmağa ve böylece iç düzeni hakkında bilgi edinmeğe (şekil 3) muvaffak olduk.

Çukur Medrese dış ölçüleri 26.85 m. × 25.90 m. olan kareye yakın bir yapıdır. Binaya kuzey yönündeki kapıdan girilir. Gerek bu hacmin, gerekse iki yanındaki hücrelerin dış duvarları yıkılmış olduğundan (resim 10) medresenin portali hakkında herhangi bir fikre sahip değiliz. Ancak, binanın yapı itibariyle pek fazla süslü olmayan mütevazî karakteri gözönünde tutulacak olursa portalin kemerli, sade bir kapı olduğu düşünülebilir. Kare biçiminde ve özellikle merkezî kubbeli bir binanın kapısı binanın merkezinden geçen eksen üzerinde olmak gerekir. Çukur Medrese'de bu hususa önem verilmemiş, kapı uzunlamasına eksen üzerinde 1 metre doğuya kaydırılmıştır. Aynı şekilde, merkezi kapı eksenini üzerine düşen kubbe de kare kütlenin ta ortasına konulmayıp doğu-batı eksenini üzerinde 1 metre doğuya, kuzey-güney eksenini üzerinde 1.50 m. kuzeye

itilmiştir. Takriben 14 metre çapında ve zamanı için büyük addedilebilecek kubbe iki katlı tromplarla (resim 11) 14.20 m. × 13.90 m. ölçülerindeki orta avlunun duvarlarına oturur. Kubbe yarım-küresinin takriben 8 metre çapındaki üst kısmı açık olduğundan (resim 12) orta avlu aydınlık ve ferahdır. Orta avluya güney ve batıda sivri beşik-tonozlu iki eyvan açılır. 6.10 m. derinliğinde ve 5.30 m. genişliğindeki güney eyvanı orta avlunun kuzey-güney ekseninden 1.90 m. batıya; yine 6.10 m. × 5.30 m. ölçülerindeki batı eyvanı ise avlunun doğu-batı ekseninden 1 m. güneye kaçmıştır.

Güney eyvanının yanlarında eni 2.40 m. olan iki hücre vardır. Bunların yanlarında, güney-doğu ve güney-batı köşelerinde (resim 13) ise birincisi 5.80 m. × 5.00 m, ikincisi 5.00 m. × 8.60 m. ölçülerinde odalar vardır. 7.25 m. × 3.50 m. ölçülerinde bir üçüncü oda kuzey-batı köşesine konulmuş; bu ince, uzun oda ile batı eyvanı arasına da ölçüleri 5.00 m. × 4.00 m. olan bir dördüncü odaya yer verilmiştir. Avlunun doğu ve kuzey yönlerinde ise derinlikleri 3.50 m. ile 3.90 m. arasında değişen hücreler bulunmaktadır.

Çukur medrese baştan aşağıya moloz taştan inşa edilmiş, yalnız, tromp kemerleri taş ve tuğla sıralar halinde örülmüştür (resim 11). Bir de, kubbe gözünün çevresi birkaç sıra tuğla ile bitirilmiştir. Beden duvarları her yerde 1.10 m.; tonozlar 50 - 60 cm. kalınlığındadır. Medresenin hiçbir yerinde dekoratif detaya rastlamadık. Bugün mevcut olmayan portal yahut mihrab gibi bir iki önemli eleman dışında binanın aslında da pek fazla süslü olduğuna ihtimal vermiyoruz.

Çukur Medresenin inşa tarihi kesinlikle bilinmiyor. Kapının üzerinde bulunan ve Yağı-basan adının geçtiği H. 645 (1247) tarihli kitâbe İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından neşredilmiştir⁷. Daniş-

6. M. van Berchem II, *Épigraphie des Danişmendides II, Zeitschrift für Assyriologie*, Cild XXVII, 1912, s. 85.

7. İsmail Hakkı (Uzunçarşılı), *Kitâbeler*, İstanbul, 1929, s. 3.

mendli Meliki Nizâmeddin Yağı-basan 1164 yılında ölmüştür. Dolayısıyla H. 645 tarihi Yağı-basan için geçtir. Buna ilâveten, Çukur Medresenin gerek mimarî karakteri gerekse Niksar, Yağı-basan Medresesine son derece benzemesi, binanın XIII. yüzyılda inşa edilmiş olması ihtimalini tamamen ortadan kaldırmakta, kitâbenin yazılışında bir hata olduğunu ortaya koymaktadır. Gabriel, hâkkâkın Yağı-basan'ın iktidar devrine rastlayan 546 tarihini yanlışlıkla 645 şeklinde ters yazmış olabileceğini ileri sürüyor⁸. Belki de tarih ters yazılmamış, 545 (1150) yerine yüzyılda bir hata yapılarak 645 yazılmıştır. Kitâbede tarihin hatalı olarak hâkkedildiği ipotezi ne kadar mâkul olursa olsun kesinlikle kabul edilemeyeceği meydandadır. Bu yüzden, problemi vuzuha kavuşturacak bir vesika bulununcaya kadar Tokat'taki Çukur Medrese'nin bir Danişmendli eseri olduğu ve Melik Nizâmeddin Yağı-basan (1142-1164) tarafından XII. yüzyılın ortalarında, ve Niksar'daki medreseden gerek daha simetrik ve muntazam gerekse daha büyük çapta bir kubbeyle örtülü olması sebebiyle muhtemelen ondan birkaç yıl sonra, inşa ettirilmiş olduğu kanısında bulunduğumuzu söylemekle yetineceğiz.

DANIŞMENDLİ MEDRESELERİNİN ANALİZİ :

Danişmendli Meliki Nizâmeddin Yağı-basan tarafından biri Niksar'da öbürü Tokat'ta yaptırılan merkezî-kubbeli ve XII. yüzyılın ortalarına ait iki medreseyi inceledik. Açıkça görüldüğü üzere bu medreseler, Nizâmiyeler ile Selçuklu dünyasında belirli bir şekil bulduğu tahmin edilen⁹ dört-eyvanlı ve açık avlulu medrese temasına uymayan yapılarıdır. Medrese mimarisinin ana unsurlarından biri olan eyvan Yağı-basan Medreselerinde mevcuttur. Fakat bunlarda, avlunun ortasında kesişen birbirine dik iki eksenin uçlarına konulmuş dört eyvan yerine sadece iki eyvan görüyoruz. Her iki medresede de eyvanlardan biri girişin karşısında diğeri sağındadır. Hargird Nizâmiye'sinde esas eyvan en geniş, yan eyvanlar biraz daha dar, giriş eyvanı

ise en dar olmak üzere eyvanlar görevleri itibariyle sınıflandırılmışlardır. Yağı-basan Medrese'lerinde ise eyvanların derinlikleri, enleri ve yükseklikleri eşitir. Bunların görevleri hakkında kesin bilgimiz yok ise de birinin açık derslane, diğerrinin mescid olduğu kabul edilebilir. Çukur Medrese'de girişin karşısına düşen eyvan kible eksenini üzerinde olduğundan mescid muhtemelen bu eyvan idi. Bu eyvanın arka —kible— duvarı yıkılmış (resim 13) ve burada bulunması ihtimal dahilinde olan mihrabın araştırılması imkânı maalesef kaybolmuştur. Niksar Yağı-basan Medrese'si kibleye nazaran ters tertiplendiğinden bu medresede mescidin girişin sağındaki eyvan olduğunu ve mihrabın da zamanında eyvanın güney duvarında bulunduğunu düşünebiliriz.

Yağı-basan Medreselerini Nizâmiyelerden ayıran bir fark da avlularının bir kubbe ile örtülü olmasıdır. Anadolu'da bazı medreselerin avlularının kubbeyle örtülü olması keyfiyeti henüz yeterli ve ikna edici bir şekilde izahı yapılmamış bir meseledir. Anadolu ikliminin sert olması yüzünden avlunun kapatıldığı ipotezinin tatmin edici olmadığı kanaatindeyiz. Bir kere, Anadolu'da kapalı ve açık avlulu medrese birbirine paralel olarak gelişmiştir. İklimi Tokat kadar, hatta daha da sert yerlerde, meselâ Erzurum ve Sivas'ta, açık avlulu medreseler inşa edilmiştir. İkinci olarak, avluyu örten kubbeler sağır olmayıp üstleri deliktir. Bu gözler günümüzde, meselâ Konya Karatay Medresesinde olduğu gibi camekânla örtülmüş, veya Çay'daki Taş Medrese (Yusuf bin Yakub Medresesi) de olduğu gibi tamamen kapatılmıştır. Ancak, aslında hepsinin avluya ışık ve havanın girmesini sağlamak maksadıyla açık bırakıldığını biliyoruz. Yoksa Çukur Medrese'nin takriben 8 metre çapındaki kubbe gözünü camekânla kapatmak herhalde XII. yüzyılda imkân dahilinde değildi. Ya da, eğer üstü camekânla örtüle-

8. Gabriel, *ayni eser*, s. 93, dip notu 1.

9. Bkz: André Godard, *The Art of Iran*, London, 1965, s. 287 - 291. Creswell, Godard'ın görüşüne katılmıyor: Hargird'deki yapının medres değil cami olduğunu ileri sürüyor. *Ayni eser*, s. 133.

cek idiyse göz 8 metre çapında yapılmazdı. O halde avlunun tepesi delik bir kubbeye örtülmesinin sebebi nedir? Biz bu mimarî tezahürün sebebini fonksiyonda değil estetik'te arayacağız. Merkezî plânlı binanın dışarıya en iyi aksediş şekli yapı kütesinin ortasını saçak seviyesinden daha yüksek bir elemanla belirtmektir. Ulu Cami tipinin Osmanlı mimarının, özellikle Sinan'ın, elinde eriştiği üstün anıtsal ifade bu estetik kuralın sezintisinden ve teknik imkânlar dahilinde kullanılmasından başka birşey değildir. Danışmendli mimarının da —ki Yağı-basan Medrese'lerinin hemen her bakımından eş olması bizi her iki binanın da aynı şahıs tarafından inşa edilmiş olduğu sonucuna götürmüştür— bu sezintiden hareket ederek merkezî plânlı binalarını kubbeli olarak tahayyül etmiş, böylece hem içerden hem dışardan üç boyutlu ve göz doldurucu bir mimarî yaratmak istemiş olması mümkündür.

Üstü açık olsun kubbeye örtülü olsun, medrese avlularının ortasında bir havuz bulunur ve medresenin su ihtiyacı bu havuzdan karşılanır. Her iki Yağı-basan Medrese'sinin avlusu bugün dolmuş ve orijinal döşeme toprak altında kalmıştır. Bu yüzden havuzların ölçüleri hususunda fikir sahibi değiliz. Diğer yandan, avlularda yapılacak bir kazı havuzların ölçü ve şekillerini kolayca meydana çıkarabilir.

Dört-eyvanlı şemanın simetrik ve dengeli düzenine daha önce işaret ettik. Bu tip binada eyvanlar avlunun dört tarafında tam orta yerlere konulur ve köşeler birbirine benzeyen eş hacimlerle doldurulur. Esas itibarıyla merkezî plânlı binalar olmalarına rağmen iki Yağı-ba-

san Medrese'sinde de bu temaya uyulmadığını görüyoruz. Çünkü medreseler karşılıklı benzer bölümlerden meydana gelmeyip bir orta avlu etrafında tertiplenmiş ve biri diğerine nazaran daha dar olan "L" biçiminde karşılıklı iki kanattan müteşekkil bir şemaya sahiptir. Her iki medresede de avlunun giriş, ve kapıya göre, sol yönünü kaplayan "L" biçimindeki dar kanat talebe hücrelerini ihtiva eder. Derin kanat genel hacimleri içine alır ve "L" nin üç köşesinde medresenin önemli odaları bulunur. Hücrelerin görevi bellidir. Bunlar talebelerin oturma ve yatak odalarıdır. Medreselerde eyvanların yazlık dersane olarak kullanıldıkları da bilinmektedir. Yağı-basan Medrese'lerinde her iki eyvanın da dersane olarak kullanıldığını düşünmek bunlarda iki müderrisin ders verdiği anlamına gelir ki binaların mütevazî karakteri ve iç düzenleri bu ihtimali destekler mahiyette değildir. Şu halde, daha önce de işaret ettiğimiz gibi, eyvanlardan birinin yazlık dersane diğerinin mescid olmasını daha akla yakın bir ihtimal olarak görüyoruz. Geriye kalan hacimlerin ne maksatla kullanıldığını kesinlikle söylemek bugün için güçtür. Büyük "L"nin üç köşesindeki odalardan birinin kışlık dersane ve kitaplık, birinin müderris odası, birinin de aşhane olduğu düşünülebilir. Her iki medresede de kapıya göre sağ üst köşedeki hacmin kışlık dersane, sol üst köşedeki hacmin müderris odası, sağ alt köşedeki hacmin ise aşhane olduğunu tahmin ediyoruz. Çukur Medrese'de batı eyvanının kuzeyindeki dördüncü odanın kullanılış maksadını söyleyebilmek daha da zordur. En yakın bir ihtimal, bu hacmin türbe olabileceğidir.